

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา*

Participatory Action Research in Community-Based Tourism Activities According to the Philosophy of Sufficiency Economy to Strengthen Community Economy at Nakhon Ratchasima Province

ศตวรรษ ประจงค์ (Satak Prajong)**

วรรณวีร์ บุญคุ้ม (Wannawee Boonkoun)***

นรินทร์ สังข์รักษา (Narin Sangrugsas)****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา และ ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ในการศึกษาคือ ชุมชนตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไทยสามัคคีจำนวน 364 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด เกษตรจังหวัด การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งสิ้น 24 คน เก็บข้อมูลโดยการสอบถาม ลงสำรวจพื้นที่ศึกษา สัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมกลุ่มย่อย และสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม 2559 – เมษายน 2560 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2559 เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

The Article Submitted in Partial Fulfillment of Requirement for the Degree Doctor of Philosophy Program in Development Education, Department of Education Foundation Graduate School, Silpakorn University, Academic Year 2016 on a Participatory Action Research in Community-Based Tourism Activities According to the Philosophy of Sufficiency Economy to Strengthen Community Economy at Nakhon Ratchasima Province

** นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
e-mail : satakprajong@gmail.com

*** Asst. Prof. Wannawee Boonkoun, Ph.D., อาจารย์ประจำ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**** Asso. Prof. Narin Sangrugsas, Ed.D., อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา มีแนวโน้มในการท่องเที่ยวที่ดี เพราะสภาพพื้นที่เหมาะกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบทางด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และได้รับการสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ตามนโยบายประชารัฐรักสามัคคี 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมาทำให้ได้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือรูปแบบ พายน์ทรีซีพีเอส โมเดล “PIE3C4S Model” ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบได้แก่ P : (Participation of Community) หมายถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน I : (Income) หมายถึงรายได้ E : (Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อม C1 : (Conservation) หมายถึงการอนุรักษ์ C2 : (Community Strength) หมายถึงชุมชนเข้มแข็ง C3 : (Creation) หมายถึงการสร้างสรรค์ S1 : (Self-Sufficiency) หมายถึงความพอเพียง S2 : (Sustainability) หมายถึงความยั่งยืน S3 : (Suitability) หมายถึงความเหมาะสม S4 : (Safety) หมายถึงความปลอดภัย ผลจากการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิระดับความเหมาะสมในระดับมาก ผลจากการนำรูปแบบ “PIE3C4S Model” ไปใช้ในพื้นที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมในชุมชนไทยสามัคคี กิจกรรมเหมาะสมกับบริบทของชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัย โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ อนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน/หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ เศรษฐกิจชุมชน

Abatract

This research, conducted with a participatory action research (PAR) approach, aimed to study the management of tourism activities of the community at Nakhon Ratchasima province, and examine guidelines for the management of tourism activities according to the philosophy of sufficiency economy to strengthen the community economy at Thai Samakkhi sub-district, Wang Nam Khiao district, Nakhon Ratchasima province. The subjects of the study were 364 residents of Thai Samakkhi sub-district. Key informants were the residents of Thai Samakkhi sub-district and 24 related people, who participated in the management of tourism activities by the community, such as the provincial governor, agriculturist, tourism and sports officials, developers, chiefs of divisions, academics, community leaders, religious leaders, and local scholars. The data were collected on field study, questionnaire, in-depth interview, small group meetings, focus group discussion, during January 2016 – May 2017. Then the data were analyzed for frequency, percent, mean, standard deviation, and content analysis.

The results were 1) the management of tourism activities by the community in Nakhon Ratchasima province was likely to be favorable since the area was suitable for various tourism activities, had learning resources, learning centers, local scholars, community leaders responsible for the management of tourism activities, and people in the area adopted the philosophy of sufficiency economy to use in their way of life, supported by both public and private sectors as well as the people, based on the policy of civil unity. 2) The guideline for the management of tourism activities based on the philosophy of sufficiency economy to strengthen the community economy in Nakhon Ratchasima province was “PIE3C4S Model” created with 10 elements; P: Participation of Community, I : Income, E : Environment, C1 : Conservation, C2 : Community Strength, C3 : Creation, S1 : Self-Sufficiency, S2 : Sustainability, S3 : Suitability, and S4 : Safety. The results of the Model evaluation by the experts were highly appropriate, and the implementation of the “PIE3C4S Model” in the Thai Samakkhi community was appropriate with the context of the community. The management of tourism activities had to base on safety, and the main guideline for the management of tourism activities were encouragement work organizations to participate more in the management, the community had more income, encouragement for establishing career developmental group, conservation of environmental resource, and supported residents to live with the philosophy of sufficiency economy.

Keywords: Community - Based Tourism Activities/ Philosophy of Sufficiency Economy/ Community Economy

บทนำ

ประเทศไทยเป็นเมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและหลากหลายในอันดับต้น ๆ ของโลก ประกอบกับเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทยโดยในปี 2551 รายรับจากการท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ 1 ของภูมิภาคอาเซียน ในส่วนของภาคการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยร้อยละ 9 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และมีการจ้างงานกว่า 1.9 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในประเทศหากพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทยพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2554 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด 19,230,470 คนหรือเพิ่มขึ้นจากปี 2553 ร้อยละ 20.67 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2556) และในปี 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นโดยมีการผลักดันให้มีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศเท่ากับรายได้ท่องเที่ยวจาก

ต่างประเทศเพราะต้องการให้เป็นรายได้ที่ยั่งยืนแทนการพึ่งพาสถานที่ต่างชาติดูแล โดยในปี 2558 การท่องเที่ยวในประเทศไทยทำรายได้กว่า 7.5 แสนล้านบาท หรือร้อยละ 33 ของรายได้รวมของการท่องเที่ยว และในปี 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ตั้งเป้าหมายให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวถึง 8.5 – 9 แสนล้านบาท โดยในปี 2560 ตั้งเป้าหมายรายได้จากตลาดในประเทศตามแผนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสูงถึง 9.5-1 แสนล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยยังมีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งยังช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนในชนบทและการจ้างงานในท้องถิ่น การตลาดท่องเที่ยวของประเทศไทยเน้นการยกระดับตลาดในประเทศให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อสร้างความแตกต่างและศักยภาพส่งเสริมภูมิปัญญาการท่องเที่ยวอย่างสมดุลเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเสริมศักยภาพในการด้านการตลาด ส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านเรียนรู้ และดัดแปลงปรับปรุงสินค้าเพื่อให้ได้มาตรฐานและดำเนินการทางการตลาดเน้นเรื่องการพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศวัตถุประสงค์หลักของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มมากขึ้นในชุมชนการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนจะทำให้ชุมชนยกระดับดีขึ้น (พิมพ์ หิรัญกิตติ และคณะ, 2557)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism – CBT) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชนทั้งในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้อาวุโส ผู้นำ ผู้หญิง ผู้ชายและเยาวชนให้เข้ามามีบทบาททุกภาคส่วน สร้างความภาคภูมิใจให้คนในชุมชน นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรมให้ได้รับการบันทึก สืบทอด เผยแพร่ และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือนสร้างการรับรู้เรื่องความผูกพันระหว่างชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรคำนึงถึงหลักการแบ่งส่วนของพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวดังนี้คือ ATBA ซึ่ง A (Agriculture) หมายถึง มีพื้นที่สำหรับการเกษตร T (Tourism) หมายถึง มีพื้นที่สำหรับการจัดการท่องเที่ยว B (Beautification) หมายถึง มีการตกแต่งพื้นที่ให้สวยงาม และ A (Amenity) หมายถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Kaswanto, 2014) ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวสามารถสร้างกองทุนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนได้อีกด้วย โดยชุมชนยังได้นำวิถีการดำเนินชีวิตหรือจากการประกอบอาชีพของตนเองมาจัดเป็นการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งวิธีที่ว่ำนั้นคือ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งปัจจุบันจัดเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยม และความสนใจตลอดจนช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินและสามารถได้รับความรู้และนำความรู้กลับไปประกอบอาชีพเสริมหรือทำเป็นงานอดิเรกได้อย่างหลากหลาย โดยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้ยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเกษตรกรหรือชุมชนเป็นผู้จัดการบริหารเอง และจัดให้มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นหลักคิดและปฏิบัติตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับองค์กรขนาดใหญ่ มีความเป็นหลักสากลโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงโดยออกแบบให้ใช้กับชาวนาที่ยากจนที่สุด แต่หากเข้าใจถึงหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว แม้แต่ในทางธุรกิจก็ใช้ได้ เพื่อป้องกันการขาดทุนได้โดยในเบื้องต้นก่อนจะนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ต้องมีการปรับพื้นฐานจิตใจให้มีคุณธรรมก่อน (เกษม วัฒนชัย, 2549) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชุมชน ได้จัดขึ้นจากการนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวจากการประกอบอาชีพ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การแปรรูปสินค้าการเกษตร หรืออาจจะได้รับค่าตอบแทนจากการบริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว(พจนา สอนศรี, 2546) ชุมชนตำบลไทยสามัคคี ก็เป็นชุมชนหนึ่งที่เคยได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ ซึ่งเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การพัฒนาด้านที่พัก ธุรกิจท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับความต้องการการท่องเที่ยวของตำบลไทยสามัคคีที่กลายเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวล้นหลามเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากจนก่อให้เกิดปัญหาจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น รถติด ควันพิษ เสียงดัง ขยะ น้ำเสีย สาธารณูปโภค ต่าง ๆ ของชุมชนไม่เพียงพอโดยเฉพาะไฟฟ้า น้ำประปา จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในท้องถิ่นและผู้มาเยือน ส่วนนอกฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยลงจนแทบไม่มีเลย ทำให้ชุมชนในพื้นที่ขาดรายได้ส่งผลต่อเนื่องถึงปัญหาความไม่มั่นคงในอาชีพและการตกงาน ทำให้การท่องเที่ยวในตำบลไทยสามัคคี อำเภอมัญจาคีรี ยังเผชิญกับสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่ได้นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชนรวมถึงนักท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนและเป็นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชน อันจะก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสม ที่ชุมชนสามารถจัดการและปรับรูปแบบให้เหมาะสมต่อตนเองได้ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของ เคมมิส และแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน PAOR ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน (Plan : P) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการปฏิบัติ (Action : A) ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสังเกต (Observation : O) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection : R)

พื้นที่ในการศึกษาคือ ชุมชนตำบลไทยสามัคคี อำเภอน้ำเหือง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลไทยสามัคคีจำนวน 364 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด เกษตรจังหวัด การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ตำรวจท่องเที่ยว หัวหน้าส่วนราชการในเขตพื้นที่การศึกษา นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสำรวจ (Survey Guideline) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guideline) แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) และแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Form) สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวคิด ศึกษาเทคนิคการสร้างเครื่องมือตามหลักวิธีวิทยา ทำร่างเครื่องมือให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม 2559 – เมษายน 2560 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาเสนอเป็นความเรียงพร้อมภาพประกอบ

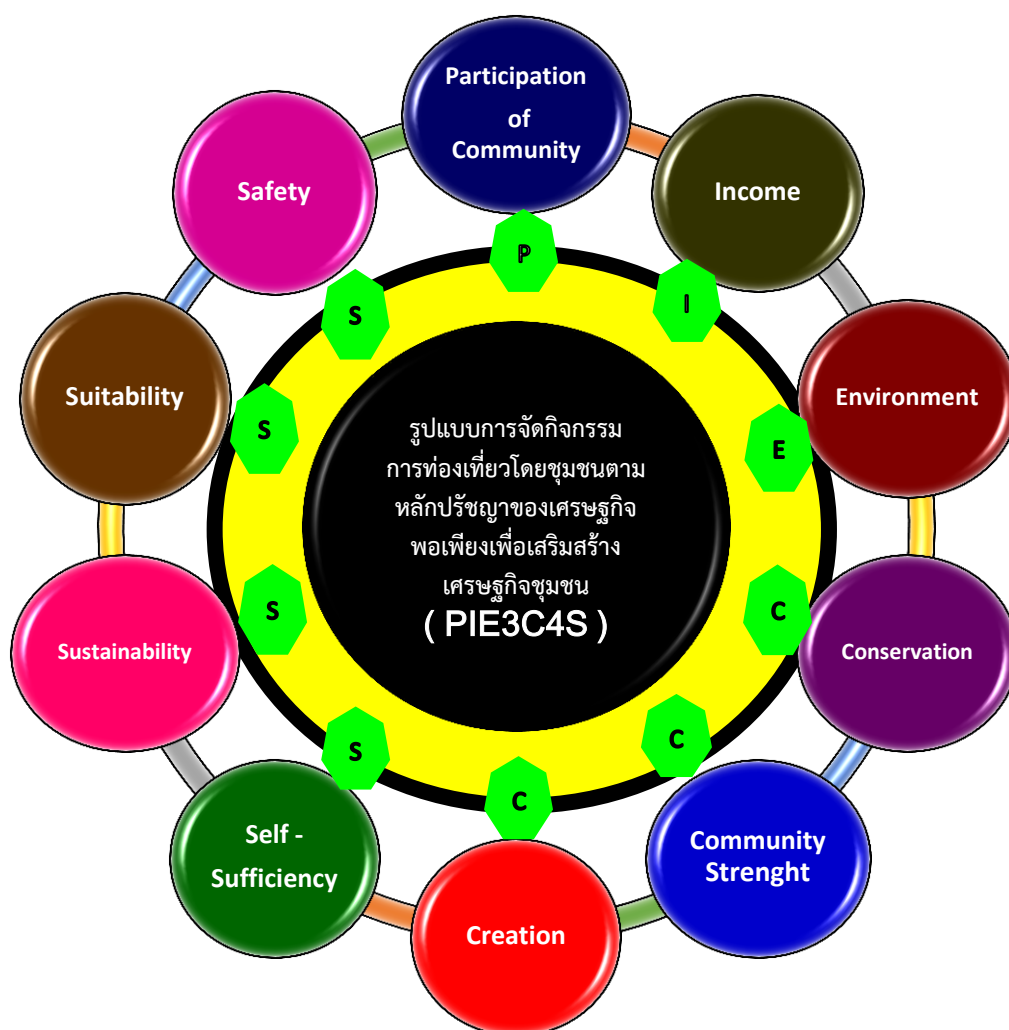
ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมามีแนวโน้มในการท่องเที่ยวที่ดี เพราะสภาพพื้นที่เหมาะกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวรวมทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพราะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดและประชากรมากเป็นอันดับสองของประเทศ มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้มีปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต และได้รับการสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ตามนโยบายประชารัฐรักสามัคคี

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือรูปแบบ พายทรีซีพีเอสโมเดล “PIE3C4S Model” ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ P : (Participation of Community) หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน I : (Income) หมายถึง รายได้ E : (Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อม C1 : (Conservation) หมายถึง การอนุรักษ์ C2 : (Community Strength) หมายถึง ชุมชนเข้มแข็ง C3 : (Creation) หมายถึง การสร้างสรรค์ S1 : (Self-Sufficiency) หมายถึง การพอเพียง S2 : (Sustainability) หมายถึง ความยั่งยืน S3 : (Suitability) หมายถึง ความเหมาะสม S4 : (Safety) หมายถึง ความปลอดภัย ผลจากการประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมในระดับมาก ผลจากการนำรูปแบบ “PIE3C4S Model” ไปใช้ในพื้นที่ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมในชุมชนไทยสามัคคี กิจกรรมเหมาะสมกับบริบทของชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัย โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำคัญได้แก่ ส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการ

จัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ อนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา PIE3C4S Model

คำอธิบายแผนภาพ PIE3C4S Model

ผลจากการพัฒนารูปแบบได้รูปแบบ PIE3C4S Model มีรายละเอียดดังนี้

1. P : (Participation of Community) การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนครบทุกขั้นตอนได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมรับผลประโยชน์
2. I : (Income) การมีรายได้ หมายถึง ชุมชนมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งเป็นรายได้เสริมเพิ่มขึ้นนอกจากการประกอบอาชีพหลัก

3. E : (Environment) เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อชุมชนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน
4. C1 : (Conservation) การอนุรักษ์ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนและเป็นกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน
5. C2 : (Community Strength) ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง เป็นกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและชุมชนสามารถจัดการปัญหาและแก้ปัญหาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมมือร่วมใจและสร้างความสามัคคีในชุมชน
6. C3 : (Creation) การสร้างสรรค์ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์มีความทันสมัย สามารถนำมาต่อยอดและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้
7. S1 : (Self-Sufficiency) ความพอเพียง หมายถึง เป็นกิจกรรมที่เน้นการพึ่งพาตนเองอยู่บนทางสายกลางตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือมีความพอเพียง มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี
8. S2 : (Sustainability) ความยั่งยืน หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวจุดที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่ทดแทนกันได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม
9. S3 : (Suitability) ความเหมาะสม หมายถึง เป็นกิจกรรมมีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนเหมาะสมกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน
10. S4 : (Safety) ความปลอดภัย หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความปลอดภัยทุกด้าน ทั้งในด้านชุมชน ด้านสถานที่ และด้านกิจกรรม

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครราชสีมามีแนวโน้มในการท่องเที่ยวที่ดี เพราะสภาพพื้นที่เหมาะกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดและประชากรมากเป็นอันดับสองของประเทศ มีแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ มีปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ พจนา สวนศรี (2546: 12) ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีทรัพยากรธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เฉพาะถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนมีการสร้างกฎและกติกากำหนดการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ลักษณะ เกยุราพันธ์ (2559: 204) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก ที่พบว่า สภาพการณ์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน เพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก มีแนวโน้มการท่องเที่ยวที่ดี เพราะมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความพร้อม มีการส่งเสริมการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ควรคำนึงถึงหลักการจัดแบ่งส่วนของพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวแบบ ATBA (Kaswanto, 2014) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบ 4 ส่วนคือ A (Agriculture) หมายถึง การมีพื้นที่สำหรับทำการเกษตร T (Tourism) หมายถึง การจัดให้มีพื้นที่สำหรับจัดการท่องเที่ยว B (Beautification) หมายถึง มีการจัดตกแต่งพื้นที่ให้สวยงาม และ A (Amenity) หมายถึง การมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งจากการจัดการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงหลักทั้ง 4 ส่วนประกอบที่กล่าวมา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิสารัตน์ จุลวงศ์ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอบางแพรมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่พบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเริ่มจากการมีส่วนร่วมในชุมชน การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีวิสัยทัศน์ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน และการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศในปี 2558 ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นไทย หรือ วิถีไทย (Thainess) และให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ความเป็นไทยและการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมที่งดงามของชาวไทยไปสู่สายตาของชาวโลกให้ครอบคลุมกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง การให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่งดงามของผู้คนที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความรัก ห่วงแหน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พจนา บุญคุ้ม (2557: 1) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และมีความหลากหลายทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติซึ่งสร้างความประทับใจในเรื่องความสวยงามความเป็นธรรมชาติ สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างมาก มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คงความเป็นเอกลักษณ์ไทย และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพย์สุดา พุฒจรัส (2556: 248) ที่ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด ที่พบว่า รายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นำมาจัดสรรเพื่อการบริหารงาน การอนุรักษ์ธรรมชาติ งานสาธารณประโยชน์และการจัดสวัสดิการสังคม

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ผลจากการศึกษาได้รูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นคือ รูปแบบ พายทรีซีพีอาร์เอส โมเดล หรือ พายสามซีสี่เอส โมเดล “PIE3C4S Model” ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบได้แก่ P: Participation of Community หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน I: Income หมายถึง รายได้ E: Environment หมายถึง สิ่งแวดล้อม C1: Conservation หมายถึง การอนุรักษ์ C2: Community Strength หมายถึง ชุมชนเข้มแข็ง C3: Creation หมายถึง การสร้างสรรค์ S1: Self-Sufficiency หมายถึง การพอเพียง S2: Sustainability หมายถึง ความยั่งยืน S3: Suitability หมายถึง ความเหมาะสม S4: Safety หมายถึง ความปลอดภัย ผลจากการประเมินรูปแบบที่

พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและผลจากการนำรูปแบบ “PIE3C4S Model” ไปใช้ในพื้นที่ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมในชุมชนไทยสามัคคี

ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวบุคคล และองค์กรทุกระดับที่นำไปปฏิบัติและเป็นภูมิคุ้มกันซึ่งจะนำมาซึ่งความสุข (เกษม วัฒนชัย, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรวรรณ สังขกร (2552) ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ที่พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับและทุกอาชีพ กิจกรรมเพื่อเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่มาจากพื้นฐานทรัพยากรและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เป็นของจริง ทั้งนี้การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเน้นคุณธรรมเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอันจะเป็นรากฐานที่สำคัญอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ดังแนวปฏิบัติ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรจะมีองค์ประกอบ 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความพอดี ความเรียบง่ายมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน และระหว่างคนกับธรรมชาติ มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยวจัดการท่องเที่ยวแบบรักษาสีงแวดล้อมใช้ของดีที่มีอยู่ในชุมชนเป็นจุดขาย พึ่งภูมิปัญญาและทุนทางสังคม วัฒนธรรมของตน ลดต้นทุนการดำเนินงานกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วม ความมีเหตุผล มีการกำหนดกฎกติกาที่นำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการวางแผนการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมร่วมกัน การมีภูมิคุ้มกันมีระบบการบริหารจัดการที่ดีมีผู้นำที่มีคุณธรรม มีลูกบ้านเป็นผู้ตามที่ดี มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการทรัพยากรส่วนรวมอย่างมีคุณค่า จัดการปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ในส่วนขององค์ประกอบ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ มีการส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาโดยการอบรม สัมมนา ดูงาน และเงื่อนไขคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกง ไม่ลำเอียง มีความโปร่งใส กระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม มุ่งประโยชน์โดยตรงของชุมชนเป็นที่ตั้ง และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลไทยสามัคคี ยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี (2555: 35) ที่ได้รับบ่งชี้วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีไว้ว่า “ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย การศึกษาก้าวไกล ไทยสามัคคี น่าอยู่อย่างยั่งยืน” ตามแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2560 ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคีในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการว่ามีแนวทางการพัฒนา 7 ประการดังนี้ ประสานร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดและจัดระบบการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ประสานงานโครงการขยายการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประสานการตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับสถาบันการศึกษา ศูนย์พัฒนาข้อมูลการท่องเที่ยว พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยเพื่อบริการนักท่องเที่ยวให้

สะดวกรวดเร็ว สนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในจังหวัด เช่น งานฉลองชัยท้าวสุรนารี (งานย่าโม) งานผ้าไหมปักธงชัย งานปราสาทหิน งานแข่งเรือ พืมาวาย ฯลฯ และใช้สนามกีฬาซีเกมส์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น งานแสดงสินค้า

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ตามนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ที่เน้นให้ชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว ด้วยการใช้นวัตกรรมมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์พื้นเมืองของท้องถิ่น และเพื่อเป็นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการศึกษายังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุตศิริ หอมกลิ่น (2552: 142) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนทำวังผาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ที่พบแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวกล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าอุทยานเพื่อทำการเกษตรโดยมีหลักการคือ ให้ใช้พื้นที่ให้น้อยลงแต่ใช้องค์ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้มากขึ้น รวมถึงควรปรับปรุงถนน ป้ายบอกทาง เพื่อให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยเน้นความเหมาะสมกับบริบทชุมชนและความปลอดภัยเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิราภรณ์ แก้วมณี (2556: 166) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ให้มีการพัฒนาความร่วมมือกันจัดทำแผนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน ให้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมให้วัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ที่สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมและอนุรักษ์วิถีชีวิตที่เรียบง่ายภายในชุมชนให้คงอยู่ เพราะวัฒนธรรมของชุมชนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีอัตลักษณ์เฉพาะ ทั้งการแต่งกาย อาหาร ภาษาพูด และพิธีกรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rugayah Hashim (2014) ที่พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะลังกาวิ มีการนำนโยบายของรัฐบาลมาเป็นกรอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ร่วมกับสถานประกอบการ ที่พัก ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท ร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานร่วมกันเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นการสร้างสรรค์ การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะลังกาวิ เพื่อสร้างความสวยงามรักษาทะพีการทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และรักษาสภาพทางภูมิศาสตร์ของเกาะลังกาวิให้มีความสวยงามและยั่งยืนตลอดไป

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนนี้มีศักยภาพเพียงพอที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้กับชุมชนต่าง ๆ ได้ใช้ แต่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนเองนั้นชุมชนจะต้องเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนเองและชุมชนที่ให้ความสนใจที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของตน ต้องไม่ยึดติดว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ชุมชน

จะต้องนำรูปแบบนี้ไปปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะกับสภาพบริบท สภาพแวดล้อม และศักยภาพของชุมชน ตามเงื่อนไขข้อจำกัดของแต่ละชุมชนเอง ดังนั้นการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงนั้นชุมชนควรจะมีความพร้อม ในบางส่วน บางข้อ ไม่จำเป็นต้องมีครบทุกข้อตามรูปแบบที่ผู้วิจัยคิดขึ้น อย่างน้อยการมีบรรทัดฐานความพร้อมในบางประเด็นต่าง ๆ อาจจะมีส่วนทำให้ชุมชนได้มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่ความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เช่น ชุมชนได้มีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมรับผลประโยชน์ ชุมชนมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และพัฒนากิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาและแก้ปัญหาตนเองได้อย่างมีศักยภาพและร่วมมือร่วมใจสร้างความสามัคคีในชุมชน ชุมชนมีการสร้างสรรค์ต่อยอดและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชุมชน ชุมชนจัดกิจกรรมที่พึ่งพาตนเองอยู่บนทางสายกลางดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ มีความพอเพียง มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน และกิจกรรมมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทชุมชน เหมาะสมกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความปลอดภัยทุกด้าน ทั้งในด้านชุมชน ด้านสถานที่ และด้านกิจกรรม โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ อนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

จากรูปแบบ PIE3C4S Model ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากการวิจัย

1.1 ผลจากการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น หน่วยงานทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนตำบลไทยสามัคคี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับของจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การนำรูปแบบ PIE3C4S Model ไปใช้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานที่จะนำไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงาน 4 ขั้นตอนของ PAOR ได้แก่ มีการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และมีการสะท้อนผล ดังนั้น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี ควรให้ความสำคัญในการวางแผนและควรนำไป

จัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) และแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงการขับเคลื่อนรูปแบบ “PIE34S Model” ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ชุมชนตำบลไทยสามัคคีมีความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนั้น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลไทยสามัคคี และประชาชนในชุมชนไทยสามัคคีควรดำเนินการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการนำรูปแบบ “PIE3C4S Model” ไปประยุกต์ใช้ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ครอบคลุมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความหลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ตามการท่องเที่ยวที่หลากหลายของจังหวัดนครราชสีมา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน เช่น สินค้า OTOP สินค้าของฝาก สินค้าขึ้นชื่อ เช่น การทำหมอน การทำกุนเชียง หมี่โคราช ขนมจีนประโดก การทำผ้าไหมปักธงชัย เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน และอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครราชสีมา

2.4 ควรมีการวิจัยรูปแบบพฤติกรรม แรงจูงใจ และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.5 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเชื่อมโยงไปยังชุมชนอื่นในภูมิภาคเดียวกัน

2.6 ควรมีการศึกษาความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลไทยสามัคคีเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการเข้ามาของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพมหานคร.

สำนักนโยบายและแผน.

_____. (2559). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. เข้าถึงเมื่อ 25 สิงหาคม 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://thai.tourismthailand.org>.

- เกษม วัฒนชัย. (2550). **องคมนตรีแนะคนเชี่ยวชาญเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้อยู่อย่างมีความสุข**. เข้าถึงเมื่อ 15 มิถุนายน 2559 เข้าถึงได้จาก <http://www.rdpb.go.th/Sufficiency>.
- กรวรรณ สังขกร. (2552). **แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จิราภรณ์ แก้วมณี. (2557). **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ชุมชนบ้านหัวจัน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพย์สุดา พุฒจร. (2556). **“การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด.”** วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิสาร์ตน์ จุลวงศ์. (2553). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวน เลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพา หิรัญกิตติ และคณะ. (2557). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย**. **วารสารสุทธิปริทัศน์**. ปีที่ 28 ฉบับที่ 88.
- พจนา บุญคุ้ม. (2558). **“การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มภาคกลางตอนล่าง”** วารสาร Veridian E-Journal, Vol.8, No.2, 2793-2807. มหาวิทยาลัยศิลปากร. เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2560 เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article>.
- พจนา สอนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและคุณภาพ.
- พรเพ็ญ วิจักขณ์ประเสริฐ. (2549). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบโฮมสเตย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวตำบลไทยสามัคคี. (2557). **แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวตำบลไทยสามัคคี** อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.
- ลักขณา เกยุราพันธ์. (2559). **การพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวนเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายก**. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2560, จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพมหานคร. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุดศิริ หอมกลิ่น. (2552). “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนทำวังผาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
อำเภอทำวังผา จังหวัดน่าน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Kaswanto, N. (2014). Land suitability for agrotourism through agriculture, tourism, beautification and amenity (ATBA) method. Department of Landscape Architecture, Faculty of Agriculture, Bogor Agricultural University, Meranti St. Dramaga, Bogor 16680, Indonesia.

Kemmis, S., and R. McTaggart. (1988). **The Action Research Planner**. 3rd ed. Geelong, Australia: Deakin University Press.

Rugayah, Hashim. (2014). The Praxis of Langkawi's Sustainable Regeneration Strategy through Eco-Tourism Universiti Teknologi MARA, Malaysia Asian Conference on Environment-Behaviour Studies Chung-Ang University, Seoul, S. Korea, 25-27 August 2014.